Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta asetukseksi automaattisesta tietojenvaihdosta poliisiyhteistyössä (Prüm II)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta asetukseksi automaattisesta tietojenvaihdosta poliisiyhteistyössä (Prüm II) (U 9/2022 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 10/2022 vp — U 9/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Kia Vertio, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Pauliina Penttilä, liikenne- ja viestintäministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Poliisihallitus

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Liikenne- ja viestintävirasto

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon HaVL 10/2022 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on antanut 8.12.2021 ehdotuksen asetukseksi automaattisesta tietojenvaihdosta poliisiyhteistyössä (Prüm II -asetus) (COM(2021) 784 final). Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa Euroopan unionin sisäistä turvallisuutta parantamalla, virtaviivaistamalla ja helpottamalla jäsenval-

tioiden lainvalvontaviranomaisten välistä sekä Europolin kanssa tehtävää tiedonvaihtoa rikosten, mukaan lukien terrorismin, ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi.

Asetusehdotukseen on neuvoston työryhmän neuvotteluissa lisätty uusi luku ajokorttitietojen vaihdosta. Uuden ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi antaa toisille jäsenvaltioille ja Europolille pääsy ajokorttitietoihin, mukaan lukien ajokortin haltijan kasvokuva, jos se on saatavilla.

Puheenjohtajavaltio Ranska on ilmoittanut tavoitteekseen hyväksyä neuvoston yleisnäkemys asetusehdotuksesta oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 9.-10.6.2022. Puheenjohtaja on U-jatkokirjeen antamisen jälkeen ilmoittanut, että sen tavoitteena on hyväksyä neuvoston yleisnäkemys Coreper-tasolla jo 18.5.2022.

Valtioneuvoston kanta

Suomi on lähtökohtaisesti suhtautunut myönteisesti toimiin, joilla pyritään kehittämään perusoikeuksia kunnioittavalla tavalla jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välistä tiedonvaihtoa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi. Suomi on myös pitänyt tärkeänä varmistaa, että asetusehdotus vastaa rikosasioiden tietosuojadirektiivin sääntelyä erityisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyn osalta (U 9/2022 vp).

Suomi katsoo, että ajokorttitietojen vaihdolla voidaan edistää rikostorjuntaa ja rikollisten tunnistamista. Ajokorttitietojen vaihdon osalta on kuitenkin kiinnitettävä huomiota oikeasuhteisuuteen ja ajokortteihin liitettyjen kasvokuvien osalta biometristen tietojen asemaan erityisenä henkilötietoryhmänä. Suomi pitää hyvänä, että haut rajattaisiin tehtäväksi ainoastaan ajokortin numerolla tai ajokortin haltijan tiedoilla. Suomi suhtautuu varauksellisesti ajokortteihin liitettyjen kasvokuvien lisäämiseen Prüm-tietojenvaihdon piiriin. Mikäli enemmistö jäsenvaltioista on valmis hyväksymään myös ajokorttikuvien vaihdon osana neuvoston yleisnäkemystä, Suomi voi hyväksyä ehdotuksen. Teknisten ratkaisujen osalta Suomi pitää perusteltuna ajokorttitietojen vaihtoa Eucariksen kautta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on antanut 8.12.2021 ehdotuksen asetukseksi automaattisesta tietojenvaihdosta poliisiyhteistyössä (Prüm II -asetus) (COM(2021) 784 final). Asetusehdotuksessa säädettäisiin DNA-, sormenjälki-, kasvokuva-, poliisirekisteri- ja eräiden ajoneuvorekisteritietojen automaattisesta hausta ja saadun osuman perusteella tehtävästä perustietojen vaihdosta. Hallintovaliokunta on antanut komission ehdotuksesta lausunnon HaVL 10/2022 vp—U 9/2022 vp.

Asetusehdotukseen on neuvoston työryhmän neuvotteluissa lisätty uusi luku ajokorttitietojen vaihdosta. Uuden ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi antaa toisille jäsenvaltioille ja Europolille pääsy ajokorttitietoihin. Jatkokirjelmässä esiteltyä puheenjohtajan kompromissiehdotusta on neuvottelujen edetessä edelleen tarkennettu niin, että ajokortin haltijan kasvokuvia koskeva tietojenvaihto olisi jäsenvaltioille vapaaehtoista. Hakuja voitaisiin tehdä ainoastaan ajokortin numerolla tai ajokortin haltijan tiedoilla, joita olisivat etunimi, sukunimi ja syntymäaika ja -paikka. Ajokortin haltijan tietoja osalta ehdotusta on neuvotteluissa niin ikään esitetty täsmennettäväksi

niin, että haku voitaisiin tehdä näillä tiedoilla vain, jos pyynnön saaneen jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö tämän mahdollistaa.

Muiden Prüm II -asetuksen perusteella vaihdettavien tietojen tavoin hakuja voitaisiin tehdä vain yksittäistapauksissa ja pyynnön tekevän jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön puitteissa. Haut tehtäisiin käyttämällä eurooppalaista ajoneuvo- ja ajokorttitietojärjestelmää Eucarista niin, että tiedot välitettäisiin salatussa muodossa. Lisäksi säädettäisiin lokitietojen pitämisestä ajoneuvorekisteritietoja vastaavalla tavalla.

Ajokorttitietoja luovutetaan jo nykyisin viranomaisten välillä. Selvityksen mukaan tällä hetkellä 24 jäsenvaltiossa lainvalvontaviranomaisilla on pääsy ajokorttitietoihin ja 17 jäsenvaltiossa myös ajokortteihin liitetyt kasvokuvat ovat lainvalvontaviranomaisten saatavilla. Jäsenvaltiot ovat työryhmän neuvotteluissa pääosin tukeneet ajokorttitietojen vaihdon asetukseen lisäämistä siitä saatavan rikostutkinnallisen lisäarvon ja kansalaisten turvallisuuden parantamisen vuoksi.

Suomessa poliisilla on poliisin henkilötietolain (616/2019) mukaisesti oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitetusta liikenneasioiden rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä poliisin laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Liikenteen palveluista annetun lain mukaan Liikenne- ja viestintävirasto saa myös luovuttaa rekisteristä tietoja ulkomaan viranomaisille tai viranomaistehtäviä varten, jos luovuttaminen perustuu lakiin, Euroopan yhteisön lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainvälisen sopimuksen velvoitteeseen. Lisäksi liikenneasioiden rekisteristä tietoja saanut muu viranomainen saa luovuttaa tietoja edelleen samojen edellytysten täyttyessä.

Hallintovaliokunta toteaa, että ajokorttitietojen vaihdolla voidaan edistää rikostorjuntaa ja rikollisten tunnistamista, ja valiokunta pitää tiedonvaihtoa kannatettavana esityksessä kerrotuin tavoin. Valiokunta pitää asianmukaisena, että ajokorttitietojen vaihdon osalta kiinnitetään huomiota oikeasuhtaisuuteen ja ajokorttitietoihin liitettyjen kasvokuvien osalta biometristen tietojen asemaan erityisenä henkilötietoryhmänä rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 mukaisesti.

Valtioneuvoston kannassa ajokortteihin liitettyjen kasvokuvien lisäämiseen Prüm-tietojenvaihdon piiriin suhtaudutaan kuitenkin varauksellisesti. Kannan mukaan, mikäli enemmistö jäsenvaltioista on valmis hyväksymään myös ajokorttikuvien vaihdon osana neuvoston yleisnäkemystä, Suomi voisi hyväksyä ehdotuksen.

Hallintovaliokunta toteaa, että kasvokuvat lisäävät tunnistamisen luotettavuutta. Kun hakuja voidaan ehdotuksen mukaan tehdä ainoastaan ajokortin numerolla tai ajokortin haltijan tiedoilla, joita edellä todetun mukaisesti ovat etunimi, sukunimi ja syntymäaika ja -paikka, voidaan kasvokuvien luovuttamisella osumatilanteissa varmistaa, että kyse on samasta henkilöstä.

Valiokunta painottaa, että ajokorttitietoja koskevia hakuja voidaan ehdotuksen mukaan tehdä ainoastaan yksittäistapauksissa ja kyselyn lähettävän jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön puitteissa. Hakuja ei tehdä ajokortin haltijan kasvokuvalla. Ajokorttitietoja ei tallenneta Eucarikseen, vaan järjestelmää käytetään ainoastaan mahdollistamaan haut toisten jäsenvaltioiden tietokantoi-

hin. Ajokorttitietojen vaihtoa koskevat myös muiden vaihdettavien tietoluokkien tavoin asetuksen tietosuojaa koskevat säännökset, kuten tietojen käsittely ainoastaan sitä tarkoitusta varten, johon ne on annettu tiedot lähettäneestä jäsenvaltiosta, ja säännökset tietojen korjaamisesta ja poistamisesta sekä kasvokuvien osalta biometristen tietojen käsittely rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaisesti. Lisäksi uusimmissa kompromissiehdotuksissa ajokortin haltijan kasvokuvia koskeva tietojenvaihto olisi jäsenvaltioille vapaaehtoista.

Edellä todetut seikat huomioiden ehdotettua ajokorttitietojenvaihtoa voidaan hallintovaliokunnan mielestä pitää hyväksyttävänä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 13.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
varajäsen Joonas Könttä kesk
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne